

In the Loop 4 konferansen Glasgow, Skottland. 25.-28.8,2015

Her har vi samlet inntrykk og samtaler med deltagere; som har gitt mange nye spørsmål og flere mulige samarbeidspartnere,

Dag 1

Sosialantropolog Siün Carden, som ga en presentasjon på Dag 1 om myter spunnet rundt Aran genseren og hvordan den brukes i innsalget av særlig irsk-amerikansk turisme. Vi diskuterte med henne på kveldens mottakelse forskjellene mellom ull-håndtering i Norge og Irland. Det finnes flere spinnerier der. Men ingen systemer for levering av lokal ull, usikkert hvor mye som ble kastet og litt uklart hva Aran genseren er laget av – mener det importert. (Tone sjekket en slik genser på flyplassen og der sto det «British Wool». Prosjektet hun jobbet på var basert på turisme og kulturturisme. Hun er tilknyttet Univ of Belfast. Håp om at hun sender tall på hvor mye ull som faktisk vrakes. Inviterte inn i mulig samarbeid.

Nøkkelord er waste prevention og hvordan kulturturisme kan løse dette.

Vi fikk vite at det bare er fem garnbutikker i Glasgow. De kaller dem *wool shops*, yarn er amerikansk. Før hadde det vært mange, og før hadde det vært en tekstilby. I tillegg fikk vi vite at i Edinburgh var det tweed på annenhvert hjørne. Vi så svært få slike utsalg i Glasgow. Vi så ingen på flyplassen da vi kom, men Tone observerte masse Harris Tweed, rutete kasjmir skjerf mm på vei hjem. I selve bykjernen fant vi først noe med tradisjonell tweed og ruter til salgs etter tre timers gange Delvis kvalitetsdress butikker med kilter og dresser og vester, og delvis souvenir.

Rosemary Eribé holdt en presentasjon om sin bedrift på konferansen. Dette er en bedrift som blant annet organiserer håndstrikkere. Dette er en av de bedriftene ZeroWasteScotland vil vi skal besøke senere. Hun var veldig opptatt av, pris, verdi, og hvordan markedsføringen gis oppmerksomhet og skaper verdien, og hadde mange sammenfallende betraktninger med Oleana. «Samme plagg kan selges for ti eller ti tusen, forskjellen ligger i markedsføringen», sa hun blant annet

Hun stilte noen viktige og fundamentale spørsmål til forsamlingen. Forståelsen for håndverk hvor finnes den? Hun hadde skiftet merker i fjor. De nye er mye større og som sier helt klart at det er hand-knitted i Skottland. Opptatt av Oleana på suksess; ville ha opp lønnen til de som strikket men kunne ikke betale full-tid. De som strikket for henne måtte gjøre det fordi de likte det og ikke fordi de trengt å leve av det.

Flere av presentasjonene kretset omkring verdi og at verdi var noe som måtte tilføres stikkingen, at strikkingen ikke hadde verdi i seg selv. Løsningen som ble skissert i og av noe som hadde verdi – gamle ting var med perler, nye med ståltråd – alt handlet om å gi det verdi gjennom å gjøre noe annet med det enn kun strikk. Løfte fram at kvinner kan. Strikking har ikke verdi, er grunntonen – det er noe som ikke er, men skal bli.

Gjennomgangstone om dårlig selvtillit. Og hvordan strikking kunne bidra til å gi livet mening, helbrede, osv.

Andre sesjonen handlet om autentisitet. Hva noen har laget i forhold til en kollektiv måte å lage noe på. Her var diskusjonen mer oppklarende enn paperene, delvis fordi hva autentisitet er mindre viktig enn hvorfor folk søker etter det. Innenfor markedsføring er det noe vi må forholde oss til når vi jobber med tekstiler, under mottoet «følg penga». Folks manglende forhold til bakgrunn, communities, religion osv er selve det som mater inn i disse behovene.

Råvarene ble delvis tatt som en selvfølge av de som presentere – med forskjellig verdi. Snakket om utifra et hierarki som var veldig moralsk. Polyester, akryl og nylon var ekkelt, dårlig og dumt. Skammelig. Naturmaterialene, derimot har verdi; men samtidig at ull var vanskelig – ikke vaskes.

Ingen forståelse om at det lokale med råvarer. Forstått som designere og mønstre. Eneste som nevnte det var Annemor med spelsauen. Overraskende lite bevissthet. Dette inntrykket forandret seg da vi snakket med garnprodusenter og selgere.

I keynote foredraget snakket Dinah Estop om det skotske arkivet for opphavsrett til design, Board of Trade design register som var virksomt fra 1839 til 1991. Nærmere 3 millioner design var registrert for copyright beskyttelse. Alt fra kjeks til tekstiler (strikk var ikke en egen del, det kom inn under knipling). Det er nå en ressurs som alle kan få tilgang til. Det var eieren av designet, og ikke designeren, som registrerte patentet. Bare små forandringer var nødvendig for å få godkjennelse. Det meste er industridesign, noe håndverkdesign.

Miljøbevissthet: Påfallende at dette ikke er en diskusjon. Ikke eksplisitt referert til. Norge vs UK. Lite sammenliknende. Feltet der sammenlikning var mest på agendaen var utdanning og mangelen på dette i skolen.

Krus relevant info; Designeren Rosemary Eribé tok opp verdi og prising, respekt – hun kom fra næringslivet og stilte de spørsmålene (til salen) som vi er opptatt av. Vi er ikke opptatt av å stille spørsmålet om det norske har verdi. Fordi det er gitt.

Strikkebølgen:

Ikke nådd Irland. Samtidig i gang for 15 år siden, dermed er det ikke lenger en bølge.

Tekstil: «Glasgow en moteby» ble det sagt på mottakelsen. Vi har ikke sett det. Hvor er gummistøvlene og ull, de tradisjonsrike rutene? En midt i byen med sekkepipe som spilte for penger. Så en i Fair Isle genser. De fleste i hoodies.

Dag 2

Ullbutikken The Yarn Cake – Glasgows strikkecafé lå noen kvartaler fra universitetet i en gate med mange småbutikker. Lokalet var liten og svært smalt. Det første som møtte oss var en hylle med Drops som var eneste garnet i 1. etasje. Opp en liten trapp hadde de disk med kaker, kaffe og te – samt tre forskjellige lokale produsenter, Jamieson fra Shetland, New Lanark Mill og et garn fra Yorkshire. Vi diskuterte med eieren først antall og type garnbutikker i Glasgow. Det var to uavhengige og noen som solgte garn sammen med andre produkter, totalt fem – hvorav en solgte billig akryl. Vårt andre spørsmål var «hvorfor Drops?» når de først skulle ha noe fra Norge. Svaret på dette var fyldig og godt: markedet for garn i Glasgow var enten dyre, gode ullkvaliteter eller billig akryl. Noe av ideen med å åpne butikken var å gjøre tilgjengelig rimeligere høykvalitetsgarn. Hun hadde søkt på nettet og funnet Drops, som ikke er kjent i UK, og en genser i ull fra Drops ville koste rundt £20, men med lokal UK produsenter det dobbelte. Dette var viktige både for området fordi her bor det mye studenter og for de med lavere inntekt – og alternativet for disse var kun akryl. Var utrolig fornøyd med Drops og det solgte godt. Men det var likevel det lokale UK ullen som lå hennes hjerte nærmest og det var viktig for henne å promotere dette og kunne si at i denne etasjen er det BARE lokal ull.

Som en del av konferansen var det en avdeling med produkter for salg. Vi snakket først med en som drev garnbutikk i Glasgow, som er The Yarn Cakes konkurrent. Her var det håndskrevne «innholdsfortegnelser» på garnnøstene og informasjon om rase (ikke spinneri) eller opprinnelsesland i Falkland ull tilfellet. Mer interessant var det å snakke med Strathearn Fleece & Fibre, som sammen med mannen driver en gård der de har utviklet et gårdsutvalg av leiespunnet garn. De hadde åpent for besøk og salg av garn to dager i uken, men baserte seg også mye på mottak av grupper. Gruppene fikk se sauer og gjeting, og kunne delta i en workshop på tre timer basert på toving. I sesongen solgte de også kjøttprodukter. Hun reiste selv til spinneriene i UK hvor hun leverte ull og tok med tilbake garn fra forrige leveranse; dette gjorde hun for å diskutere med spinnerne hva den enkelte batchen skulle brukes til. Innfargingen gjorde selv på gården i de samme lokalene som hun også oppbevarte råullen. Farger og innfarging var tydeligvis hennes lidenskap, Hun hadde tre saueraser som leverte råvaren. Hun solgte noe på internett, men det var et problem med stor variasjon både i kvalitet og farger. Dessuten likte hun den personlige kontakten. De reiste mye rundt på Farmer's Market type

arrangementer. Det å komme rundt og treffe folk var noe av den tilfredsstillelsen hun fikk av tekstilsalget. Vi spurte om økonomien i dette og hun svarte at «vi bønder er vant til å jobbe mye for lite betaling». Businessen hadde aldri vært planlagt, men startet med en interesse for garn og ull, og håndspinning. De hadde vurdert å kjøpe en mini-mill, men hadde funnet at de ikke hadde denne kompetansen og hadde derfor funnet ut at det var bedre å samarbeide med spinneriene. Vi spurte hvilket garn hun var mest stolt av, og da trakk hun fram et veldig tykt og mykt, relativt hardt spunnet garn – og fortalte at hun hadde utviklet garnet selv og på den tiden fantes det ikke tilsvarende. Senere hadde dette blitt populært og kopiert, og det var hun veldig fornøyd med. Garnet var mer kompakt enn Sorte Får, men hadde noe av den samme fyldige karakteren. De andre sortene var to-tråd av forskjellige farger, ulike innfarginger hvor hespene hadde ulike farger. Garnet var mykt og fargerikt, og melert.

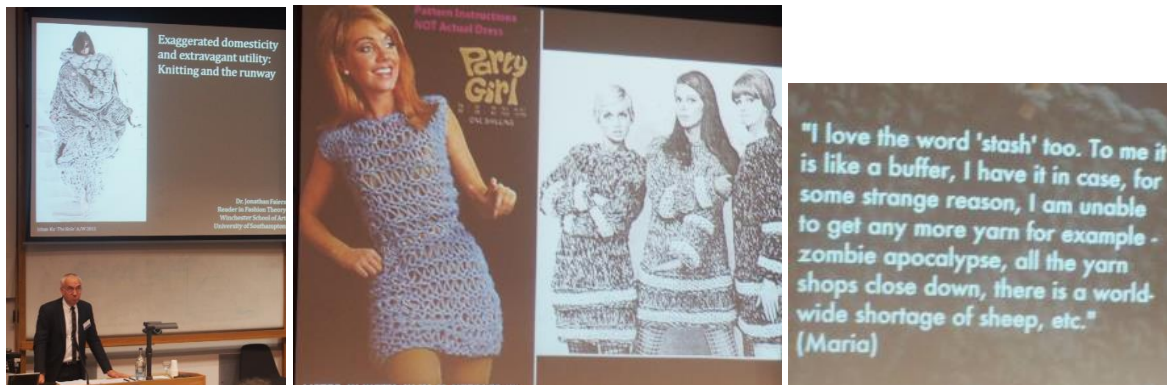
New Lanark Mills var representert ved sjefen for Visiting Centre, og fortalte om fasilitetene som er et nedlagt og vernet (National Heritage) bomullsspinneri. Vi fikk straks lyst til å reise dit. Fargekartet viser ikke spesielt mange, men gode farger med vakre og treffende navn. Hun viste oss også det første «økologiske tartan stoffet» som var i herlige farger. Vi påpekte mangelen på synlighet av disse stoffene og mangelen på videreutvikling som vi kunne se. Hun var straks enig, og mente at det sto stille – og at det ikke ble utviklet av verken tekstilbransjen eller designere. Hun var derfor opptatt av stoffet som ennå ikke var i salg.

Siste stand vi snakket med var et par som satset på håndspinning og farging. De blandet ullen med noe de kalte bambus, sjøgress og tencel. Vi startet en diskusjon rundt mekaniske og kjemiske prosesser, men reaksjonen var at dette var naturprodukter – ikke kjemisk. Han henviste videre til produsenten som er basert i Edinburgh og heter Scottish Fibres. De satt og spant på rokk, og hadde akkurat begynt å jobbe med spælsau ull (som de fikk fra en UK spinner, som antagelig kjøper dette fra Bradford/Haworth). De var opptatt av landskapet og fargene – som inspirerte garnfargene. De var også opptatt av natur og naturlighet. Det de selger er «handblended art yarns». Ullen kommer fra «rare breeds» - som sagt deriblant spæl sau.

Carol Christiansen fra Shetland Museum publiserer straks en bok om sengetepper på Shetland som er interessant – og vi sender henne våre rapporter på tema.

Foredraget som var mest interessant denne dagen var Jonathan Faires fra University of Southampton, som snakket om teksturen i strikk og hvordan dette hadde forandret seg gjennom tidene; fra en veldig forfinet strikk til (fra 70.tallet) en mer tekstur og «ullaktig» type strikk. Han var opptatt av at i dagens urolige verden, var det behov for en slags «cocooning» som gjorde disse «chunky knits» så ettertraktet. Lesley O'Connell Edwards holdt et foredrag som ga en historisk oversikt over dette med håndstrikk som hjemmeindustri, som ga en god oversikt. Blant annet var

det påbudt at alle under «gentleman» status på et tidspunkt måtte ha en strikket ullcaps. Men ellers var det sokker, strømper, nattluer, osv som ble produsert, og etter hvert også som en eksportindustri til USA og Fjerne Østen (koloniene). Det at man satset på håndstrikk var delvis basert på at man dermed fikk flere fattige i arbeid enn i vev-produksjon. At det fremdeles er utrolig mange håndstrikkersker i Skottland som jobber for designhus, er overraskende fra vårt ståsted. Det ble også bragt på bane at firmaet Wool & The Gang kunne representere et nytt friskt pust som kunne gi håndstrikk en renessanse.

Vi fikk se en film om et samarbeid mellom Kingston University og Women's Institute (legg inn lenke) som viste hvordan designstudentene hadde samarbeidet med lokale «craft» kvinner og resultatet av dette samarbeidet. Dette var utrolig spennende. Vi har ikke klart å finne filmen på nett, men her er en lenke til prosjektet: <http://www.kingston.ac.uk/news/article/1524/08-jul-2015-kingston-university-teams-up-with-womens-institute-to-fashion-centenary-knitwear-collection/>

Dag 3

Dr. Margaret Sutherland, School of Education, Glasgow University og Director Scottish Network for Able Pupils (SNAP) www.ablepupils.com så striking som en mulig måte å binde sammen kunnskapsområder for barn og unge og var spesielt opptatt av å gjøre ulike fag som matematikk, naturfag, historie, språk til en helt konkret aktivitet og fant at strikking var helt ideelt.

Vi snakket med Di Gilpin, strikkedesigneren som holdt siste foredraget. Vi diskuterte besøk hos henne i hennes atelier og andre mulige samarbeidsformer. Hun var opptatt av skotsk ull, miljø og dyrevelferd – og å betale sine strikkersker en god lønn. Hennes foredrag var svært godt og velegnet for et norsk publikum. Når hun har jobbet med store navn som Nike, Ralph Lauren, Top Shop osv vil dette garantert fenge. Hun snakket mye om prising; og det som hadde vært interessant er å høre mer om dette. Hun laget mye småting fordi da fikk alle involvert betalt, på større ting satte hun prisen på couture nivå og «take it or leave it». Dette kunne være et godt utgangspunkt for et seminar.

Carol/Shetland Museum ønsker et samarbeid, særlig for å inspirere sauebønder til bedre ullhåndtering.

Lynn ZeroWasteScotland: Målet var å planlegge vår tur, men vi kom innpå en del store og viktige spørsmål. Et spørsmål dreide seg om miljømerking som de skotske myndigheter hadde diskutert men ikke konkludert omkring. Problemstillingen var først og fremst hvem som skulle drifte en slik ordning. Opprinnelsesmerking var lenger ned på agendaen. Vi ble enige om at en person som hadde ansvar for dette (Scottish Enterprise) skulle vi settes i kontakt med for videre diskusjon med Andrea Mørk Grundvig. Vi diskuterte mangelen på videreutvikling og bruk av skotskrutede materialer, tweed og lokale strikketradisjoner – som er fullstendig fraværende i bybildet og generelt. Lynn forklarte dette som en stor avstand mellom tradisjon og håndverk, industri, design og det moderne. Det ble ikke knyttet bånd mellom disse verdener. Dette stemte også godt overens med måten hun omtalte mulige bedrifter vi kunne besøke. Da de enten satser på storindustri og luksus kvalitetsproduksjon, eller hadde sin forankring i heritage, preservation og småskala med støtte fra helt andre kilder. Muligheten for at disse to verdener skulle møtes og bidra til et felles løft, hadde myndigheten tydeligvis ingen forståelse for. Dette henger også sammen med en intern diskusjon i ZeroWaste Scotland hvor avfallsminimering etter svensk modell har høy status og det er vanskeligere å argumentere for avfallsforebygging f eks i form av å ta vare på lokal ull. De har fokus på å åpne en ren resirkuleringsfabrikk.

Vi noterer oss at gleden over å produsere noe selv var godt forklart av den finske masterstudenten i hennes film. Poetisk og nært.

Alle baler med forståelsen av hva kvalitet er.

Slik vi oppfattet det var forskningen som ble presentert av varierende kvalitet. Mye hadde alminnelige svakheter slik som forståelsen av historisk analyse i sosiologi og i å analysere fokusgrupper kvantitativt osv. Mange hadde en sterk idealisme i sine prosesser, men tegnet samtidig et bilde av strikkere som tapere som skulle løftes frem, reddes, helbredes og gis status og verdi. Dette sto i kontrast til de produsentene som presenterte, som tvert imot viste stolthet for håndverket og de fysiske repetitive handlingene som knyttet store små spørsmål sammen. Når dette er sagt vil det ikke si at det ikke var mange gode foredrag og diskusjoner, særlig rundt dette med «domestisering», ulike versjoner av kvinnelighet der egenproduksjon, reparasjon og kreativitet (praktisk, estetisk og økonomisk) ble diskutert i forhold til glamour og luksus. Strikkingens plass i ulike sfærer og ulike måter å forstå og presentere klær kom godt frem i flere av paperne. Gode eksempler er Jonathan Faires og Siün Carden.

Stort sett har vi ikke sett en skotsk rute noe sted, bortsett fra en indisk restaurant (frise) og en opplagt japansk student med skotsk miniskjørt (og på flyplassen i sammenheng med utreise). På catwalken så vi en moderne versjon av skotsk kilt (for jente). Ellers var det jeans kombinert med strikk i stor utstrekning. Visningen var en blanding av studenter og designere, arrangert av konferansen uten lønn til noen av de involverte – med mye fine strikkeplagg og igjen en kontrast til den generelle påkledningen hvor vi så lite av de kreative håndarbeidene.

Det spørsmålet som det ble oftest referert til underveis var bruken av ordet «wool». Når dette engasjerte så sterkt var det fordi de språklige nyansene og uklarhetene muliggjør en ubevisthet rundt materialer. Siste dagen sa en fransk delegat at selv om de i UK har alternativet «yarn», har de i Frankrike ikke noe alternativt ord til «laine».

Variasjonen i innfallsvinkler kan denne rapporten på ingen måte rettferdiggjøre. Det vil bli en ny og oppfølgende konferanse om to år.

På vei til flyplassen traff Tone Carol fra museet på Shetland som fortalte at det å strikke offentlig er ny praksis på Shetland, før var det noe man gjorde hjemme og privat. Tilbudet av garn var enten akryl eller Shetlandsull. Sistnevnte var hun misfornøyd med i forhold til vaskingen, som hun mente var alt for sterk (med for mye kjemikaliebruk) og ødela ullen. Dette hadde blant annet medført til at Chanel ikke var interessert i den (de hadde kommet for å se på den og ikke likt følelsen av den vaskede ullen.) Det var lite bruk av de ferdige strikkeproduktene av de som faktisk strikket dem, det var veldig mange som strikket «for charity or for care homes» - men da i akryl. Hun mente det skulle være mulig å få statistikk på garnsalg i UK, men ikke på hvor mye faktisk endte i produkter eller i bruk. Det med egenfarging hadde også tatt helt av og spinnerier selger ufarget (lokal) ull i sammenheng med f eks Edinburgh Yarn Fair.

Siste dagen (da vi holdt vår presentasjon) kom vi også i kontakt med en UK garnprodusent (småskala) som ville samarbeide. Hun tar kontakt. Etter foredraget var det flere som kastet seg over oss, fordi de syntes perspektivet om å se på verdi på en helt ny måte (potethistorien) var spennende. (Og helt annerledes enn å legge til perler eller stålstrikk.) En jente fra et «Border uni» skal starte et luksus-master fag med fokus på materialene, og ville ha kontakt. Carol nevnte også på flybussen at vårt perspektiv hadde vært forfriskende.